

UURING 2026

Pensioni suurus ja ostujõud aastaks 2050

Tuleviku eakate rahaline heaolu

Magnus Piirits
Uku Varblane

ARENGUSEIRE
KESKUS

Riigikogu juures tegutsev sõltumatu mõttekoda

Pensioni suurus ja ostujõud aastaks 2050

Uuring

Autorid: Magnus Piirits, Uku Varblane

Tellija: Arenguseire Keskus

Keeletoimetaja: Toimetaja Tõlkebüroo

Uuringus sisalduva teabe kasutamisel palume viidata allikale: Piirits., M., Varblane, U. (2026). Pensioni suurus ja ostujõud aastaks 2050. Uuring. Tallinn: Arenguseire Keskus.

Uuringus sisalduva teabe kasutamisel palume viidata lisaks autoritele ka tellijale.

Arenguseire Keskuse uuringud

ISSN 2733-337X

Loe ka teisi uurimissuunas ilmunud töid: www.arenguseire.ee.

Arenguseire Keskus on ühiskonna ja majanduse pikaajalisi arenguid analüüsiv mõttekoda Riigikogu juures. Meie missioon on aidata kaasa tulevikku vaatavale poliitikakujundusele.

Jaanuar, 2026

Sisukord

Lühikokkuvõte	4
Sissejuhatus.....	6
Metoodika.....	7
1. Põhiprognoos aastaks 2050.....	9
1.1. II sammas lisab pensionile juurde kuni kolmandiku	9
1.2. Hindade kasvust kiirem palgakasv tõstab tulevaste pensionide ostujõudu	11
1.3. Üksnes I sambale toetudes jääb pensioni kasv palgakasvule alla	13
1.4. Kaks aastat hiljem pensionile minek suurendab tulevast pensioni kuni viiendiku võrra.....	14
2. Demograafiliste ja makro-majanduslike stsenaariumide mõju tuleviku pensioni suurusele.....	16
2.1. Kogumispension maandab rahvaarvu kahanemisega seotud pensioniriski .	16
2.2. Prognoositust kiirem hõive ja tööjõu tootlikkuse kasv suurendavad I samba pensioni	20
2.3. Sammaste tootluse ühtlustumine kasvataks II samba veerandi võrra kõrgemaks	24
Viidatud allikad	25

Lühikokkuvõte

Uuring annab ülevaate, milliseks kujuneb 2050. aastal pensionile jäävate inimeste pensionide tase ja ostujõud ning kui tundlikud on need tulemused demograafiliste ja makromajanduslike eelduste suhtes.

Põhiprognoosi kohaselt hakkab 2050. aastal pensionile siirduv inimene, kes on kogu tööelu jooksul teeninud keskmist palka, saama üksnes I sambale toetudes netopensionina ligikaudu **2044 eurot kuus**, mediaanpalka teeninu 1901 eurot kuus.

II sammas lisab pensionile juurde kuni kolmandiku. II sambasse tehtud 2%-liste maksete korral (lisandub sotsiaalmaksu arvelt tehtav 4%-line makse) suureneb keskmist palka teeninud inimese netopension 2474 euron (mediaanpalga korral 2286 euron) ning 6%-liste maksete korral 2704 euron (mediaanpalga korral 2475 euron). Kui teha sissemaksid ka III sambasse eesmärgiga saada pensionina kätte 70% varasemast netosissetulekust – see võimaldaks säilitada harjumuspärase tarbimistaseme ka pärast tööturult lahkumist –, peaks keskmist palka teeniv inimene investeerima III sambasse 5% enda brutopalgast (2025. aastal 104 eurot kuus), mediaanpalga saaja 3%. Sel juhul ulatuks keskmist palka teeninu netopension 3354 euron kuus, mediaanpalka teeninul 2795 euron kuus.

Kui palgakasv on hinnatõusust kiirem, siis tulevaste pensionide ostujõud paraneb. Üksnes I sambale toetuva, varem keskmist palka teeninud pensionäri pension on 2050. aastal tänases väärtuses võrreldav 1223 euroga ning mediaanpalga korral 1137 euroga. Võrdluseks: 2025. aasta keskmine netopension oli 816 eurot kuus.

Keskmise palga teenijatega võrreldes jääb üksnes I sambale toetuva pensionäri ostujõud tulevikus madalamaks ehk suhteline ebavõrdsus kasvab. 2025. aastal moodustas keskmine netovanaduspension ligikaudu 52% keskmisest netopalgast, kuid 2050. aastal jääb üksnes I sambale tuginev netopension keskmist palka teeninud inimesel umbes 43% tasemele ning mediaanpalka teeninul ligikaudu 40% tasemele keskmisest netopalgast.

Hilisem pensionile siirdumine suurendab oodatavat pensioni oluliselt. Kaks aastat hiljem pensionile minek suurendab pensioni 16–19%.

Mitmele sambale toetumine muudab pensioni demograafiliste ja majanduslike šokkide suhtes vastupidavamaks. Demograafilistest teguritest mõjutab tulevase pensioni suurust 2050. aasta perspektiivis **kõige enam ränne**. Eurostati põhistsenaarium ennustab Eestile aastateks 2026–2050 keskmist netorännet ligikaudu +3000 inimest aastas. Kui aga rändesaldo ei kujune kogu vaadeldava ajavahemiku ulatuses positiivseks, nagu põhistsenaarium ette näeb, vaid jääb nulli, hakkab üksnes I sambale tuginev netopension olema põhiproгноosist ligikaudu 5,2% ehk umbes 105 euro võrra väiksem.

Sündimuses esinevate muutuste mõju jääb kuni 2050. aastani tagasihoidlikuks. Kui summaarne sündimuskordaja osutuks põhiproгноosist 25% madalamaks, väheneks netopension 2050. aastal ligikaudu 0,7% ehk umbes 14 euro võrra. Mõju on väike, kuna sündimuse muutus jõuab tööturule pika viitega ning enamik tööealisest elanikkonnast pärineb sel ajal veel varasematest, suurematest põlvkondadest. **Pärast 2050. aastat võib aga sündimuses esinevate muutuste mõju kiiresti suurened**a.

Makromajanduslikest eeldustest mõjutavad tulevast pensioni kõige enam tööjõu tootlikkuse areng ja tööhõive kasv. Kui Eesti tööhõive määr tõuseks EL-i tippu, kasvaks I samba pension ligikaudu 4,4% ehk umbes 90 euro võrra. Kui tööviljakus kasvaks progноositust 20% kiiremini, suureneks üksnes I sambale tuginev pension 2050. aastal ligikaudu 9% ehk umbes 176 euro võrra.

Kõrgem inflatsioon suurendab küll kättesaadavat summat, kuid vähendab pensioni ostujõudu. Kui inflatsioon püsib progноositust kauem üle Euroopa Keskpanga seatud 2% eesmärgi ning alaneb sellele tasemele alles 2050. aastaks, siis pensionide nominaalväärtus suureneb, eeskätt II sambaga liitunudel – kuni 5,1% ehk umbes 125 euro võrra. Samal ajal **väheneb pensionide reaalne ostujõud** hinnataseme kiirema kasvu tõttu ligikaudu **30%** võrreldes põhistsenaariumiga.

Kogumispensionide tootlus mõjutab pensioni olulisel määral. Kui II samba keskmine tootlus kasvab ja ühtlustub III samba ajaloolise tasemega (4,4% → 5,8%), suureneb II sambast laekuv pensioniosa ligikaudu 25% ning kogupension ligikaudu 6%.

Sissejuhatus

Pensionisüsteem peab tagama inimeste toimetuleku ja samal ajal püsima riigi jaoks jõukohasena ka olukorras, kus tööealiste arv võib väheneda ning majanduse kasvutempo kõikuda.

Eesti pensionisüsteemis kujuneb pension mitme samba koosmõjul. I samba pension sõltub eeskätt töötajate arvust, palgatasemest, sotsiaalmaksu laekumisest ja pensionide indekseerimise mehhanismist, mis seob pensionide kasvu nii hindade kui ka palkade dünaamikaga. Kogumispensioni roll on hajutada osa nendest riskidest finantsturgude tootluse kaudu, kuid sellega kaasneb omakorda investeerimisrisk ja ebakindlus tootluse pikaajalise taseme suhtes.

Käesoleva uuringu **eesmärk** on hinnata, milliseks kujuneb 2050. aastal pensionile jäävate inimeste pensionide tase ja ostujõud ning kui tundlikud on need tulemused erinevate eelduste suhtes. **Uuringu tulemused aitavad paremini mõista, milline võib olla inimeste tegelik toimetulek pensionieas ning millised tegurid seda kõige enam mõjutavad.** See annab nii inimestele endile, tööandjatele kui ka otsustajatele parema aluse hinnata võimalikke riske ning teha teadlikumaid valikuid pensioniks valmistumisel ja pensionisüsteemi kujundamisel.

Metoodika

Uuringus hinnatakse 2050. aastal pensionile siirdujate netopensioni suurust ning selle tundlikkust demograafiliste ja makromajanduslike eelduste muutumise suhtes. Prognooside kohaselt jõuab 2050. aastal pensioniikka 1982. aastal sündinute põlvkond. Analüüsis on eeldatud, et vaadeldav inimene on asunud tööle 23-aastaselt ning töötanud katkematult kuni pensionieani (68. eluaastani).

Pensioni kujunemist hinnatakse erinevate pensionisammaste kombinatsioonidena. II ja III pensionisamba tootluseks on arvestatud ajaloolised keskmised ehk vastavalt 4,4% ning 5,8%. II ja III samba väljamaksed on modelleeritud fondipensionina, mida makstakse eeldatava eluea ulatuses. II samba suurema sissemakse (6%) stsenaariumi korral rakendub suurem sissemakse alates 2025. aastast, s.t ligikaudu poole tööea pealt.

Demograafiliseks baasstsenaariumiks on Eurostati 2023. aasta rahvastiku prognoos Eesti kohta. Selle järgi tõuseb summaarne sündimuskordaja 1,61-lt (2026) 1,71-ni (2050), keskmine netoränne on ajavahemikul 2026–2050 ligikaudu 3000 inimest aastas ning keskmine eluiga sünnihetkel suureneb 2026. aasta tasemelt ehk 75,1 (mehed) ja 83,6 aastalt (naised) 2050. aastaks vastavalt 80,2 ja 87,2 aastani.

Makromajanduslike eelduste seadmisel on lähtutud Rahandusministeeriumi pikaajalisest prognoosist (Rahandusministeerium, 2025). Eeldatakse, et ajavahemikul 2025–2050 kasvab SKP keskmiselt 3,9% aastas ning palgad kasvavad 4,2% ja tarbijahinnad 2,1% aastas. Tulumaksuvaba summa osakaal keskmisest palgast on hoitud kogu selle ajavahemiku vältel samana (32%), et tagada netosissetulekute võrreldavus.

Lisaks on makromajanduslike lähte-eelduste puhul arvestatud, et hõivatute arv ajavahemikul 2026–2050 väheneb 701 000 inimeselt 652 600 inimeseni ning töövõljakus kasvab samal perioodil keskmiselt 2,1% aastas.

Tundlikkuse analüüsi eesmärk on hinnata, kui palju muutub 2050. aastal pensionile siirduja netopension juhul, kui põhiprognoosi eeldused ei realiseeru ning demograafilised ja makromajanduslikud lähtekohad kujunevad prognoositust teistsuguseks. Selleks võrreldakse eri demograafiliste (sündimus, rändesaldo, eluiga) ja majan-

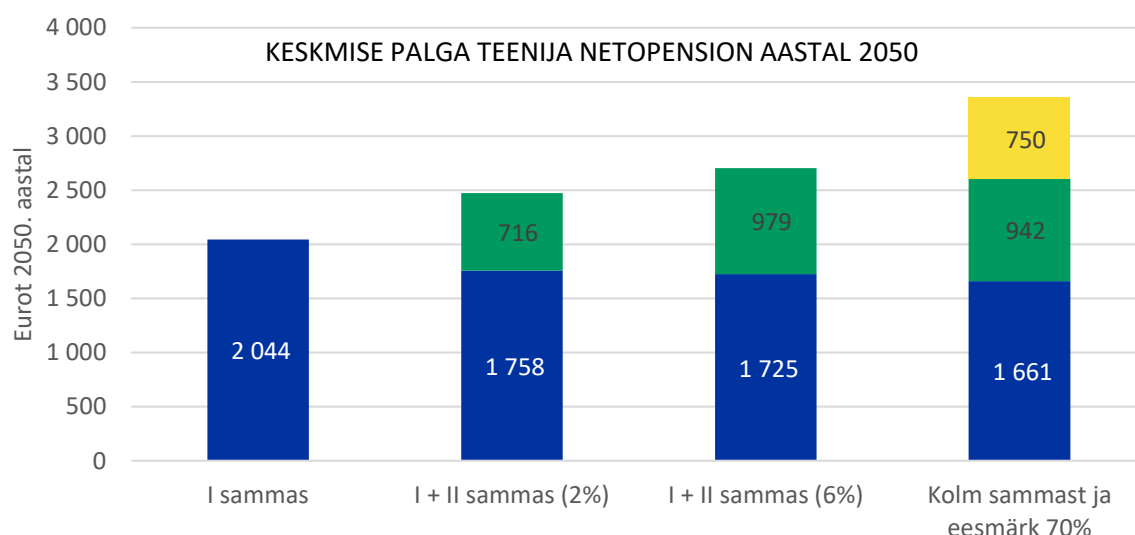
duslike (hõive, tootlikkus, inflatsioon) stsenaariumide korral esinevat netopensioni muutust põhistsenaariumiga ning vaadeldakse, kuidas need muutused avalduvad erinevate pensionisammaste kaudu. Demograafiliste stsenaariumide puhul kasutatakse Euroopa Komisjoni koostatud rahvastiku vananemise aruande (Euroopa Komisjon, 2024) mudelis rakendatavaid stsenaariume.

1. Põhiproгноos aastaks 2050

1.1. II samm lisab pensionile juurde kuni kolmandiku

2050. aastal pensionile siirdudes hakkab kogu tööelu jooksul keskmist palka teeninud inimene üksnes I sambale toetudes saama netopensionina 2044 eurot kuus (joonis 1), mediaanpalka teeninu 1901 eurot kuus (**joonis 2**). See moodustab ligikaudu 42% 2050. aastaks prognoositavast keskmisest netopalgast (4849 eurot), mediaanpalka teeninul 39% keskmisest netopalgast.

II samba ehk kogumispensioni olemasolu suurendab prognoositavat pensioni märgatavalt: makstes oma brutopalgast II sambasse 2% (lisandub sotsiaalmaksu arvelt tehtav 4%-line makse), ulatub netopension keskmist palka teeninul 2474 euroni (mediaanpalka korral 2286 euroni), aga 6%-lise sissemaks korral juba 2704 euroni (2475 euroni).

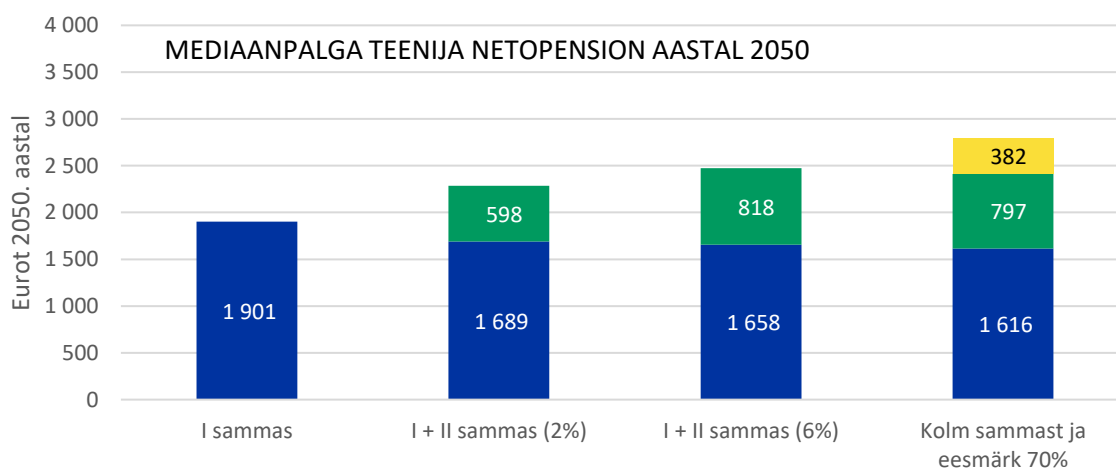

Joonis 1. 2050. aastal pensionile siirdujate netopension, kui kogu tööelu vältel on teenitud keskmist brutopalka

Allikas: Arenguseire Keskuse arvutused

Kui inimene teeb alates tööelu algusest sissemaksid ka III sambasse ja seab sihiks saada pensionile jäädes kätte 70% varasemast netosissetulekust, peaks keskmist palka teeniv inimene investeerima III sambasse 5% enda brutopalgast (2025. aastal 104 eurot kuus) ja mediaanpalka teeniv inimene 3% oma brutopalgast (2025. aastal 52 eurot kuus). Sel juhul oleks keskmise palga teenija netopension 2050. aastal 3353 eurot ning mediaanpalga teenijal 2795 eurot kuus.

Nimetatud summade ulatuses tehtavad sissemaksed III sambasse (104 eurot keskmise palga ja 52 eurot mediaanpalga korral) vähendaks keskmise palga teenija praegust igakuist sissetulekut 81 euro võrra ja mediaanpalga teenijal 41 euro võrra. III sambasse kogumise mõju sissetulekule on sissemaksest väiksem seepärast, et aasta jooksul tehtud sissemaksed, mis ei ületa 15% brutosissetulekust või 6000 eurot, on tulumaksust vabastatud.

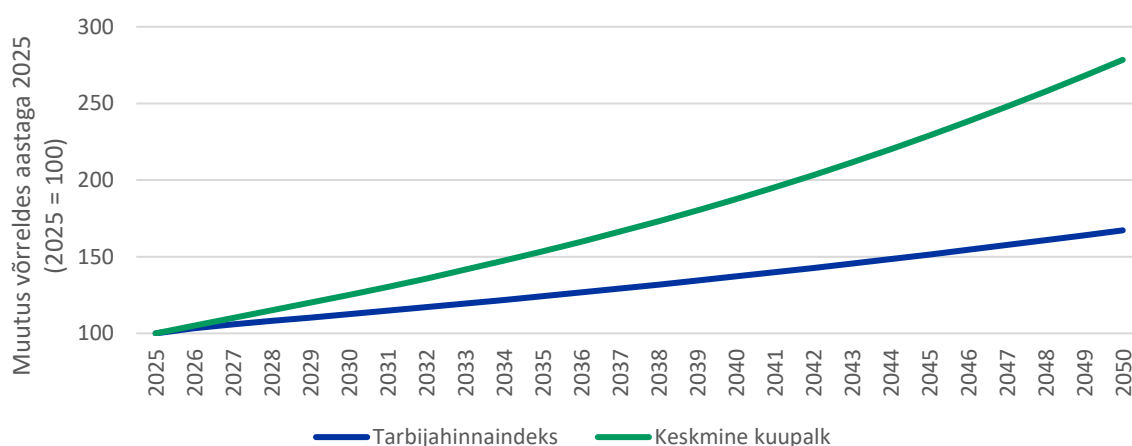
Joonis 2. 2050. aastal pensionile siirdujate netopension, kui kogu tööelu vältel on teenitud mediaanpalka

Allikas: Arenguseire Keskuse arvutused

Sihttase 70% on pensionisüsteemide analüüsis laialt kasutatav orientiir. See põhineb eeldusel, et pensionile jäädes mõned tööga seotud kulud küll vähenevad, kuid püsib vajadus katta igapäevased elamiskulud ning tervisega seotud väljaminekud, kusjuures viimased pigem kasvavad. Selline asendusmäär aitab vältida järsku elatusaseme langust ning võimaldab säilitada harjumuspärase tarbimistaseme ka pärast tööturult lahkumist.

1.2. Hindade kasvust kiirem palgakasv tõstab tulevaste pensionide ostujõudu

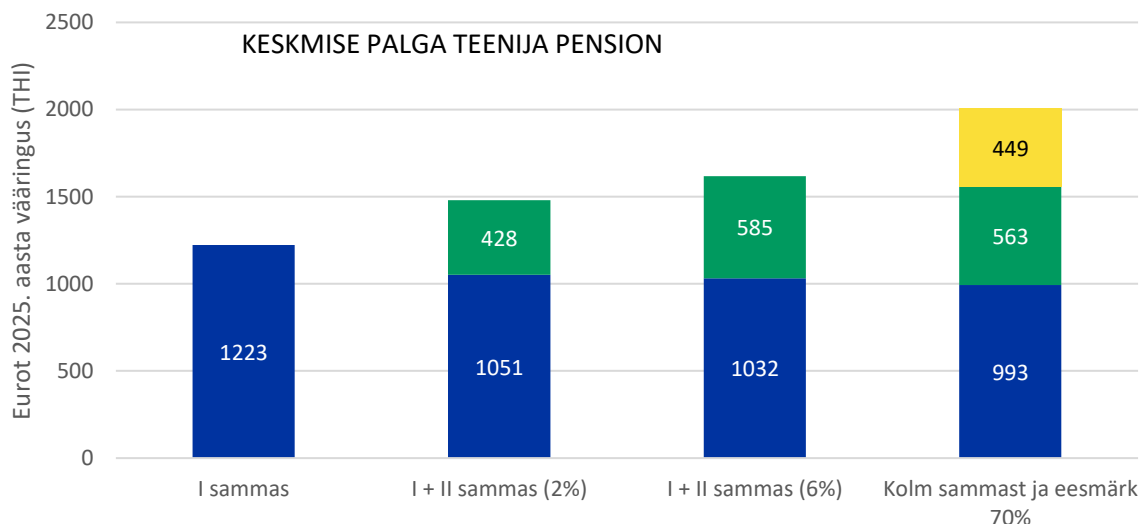
Viimase kahekümne aasta jooksul on keskmine palk kasvanud oluliselt kiiremini kui hinnad ning Rahandusministeerium prognoosib sama trendi jätkumist (Rahandusministeerium, 2025). 2001. aastaga võrreldes on keskmine palk kasvanud 5,9 korda ja hinnad 2,6 korda. **Aastatel 2025–2050 kasvab keskmine palk prognoosi kohaselt 2,8 korda ja hinnad 1,7 korda** (joonis 3). See tähendab, et keskmise palga saaja ning seeläbi ka pensionisaaja suhteline ostujõud aja jooksul kasvab.

Joonis 3. Tarbijahinnaindeksi ja keskmise kuupalga prognoos võrreldes 2025. aasta näitajatega

Allikas: Rahandusministeerium

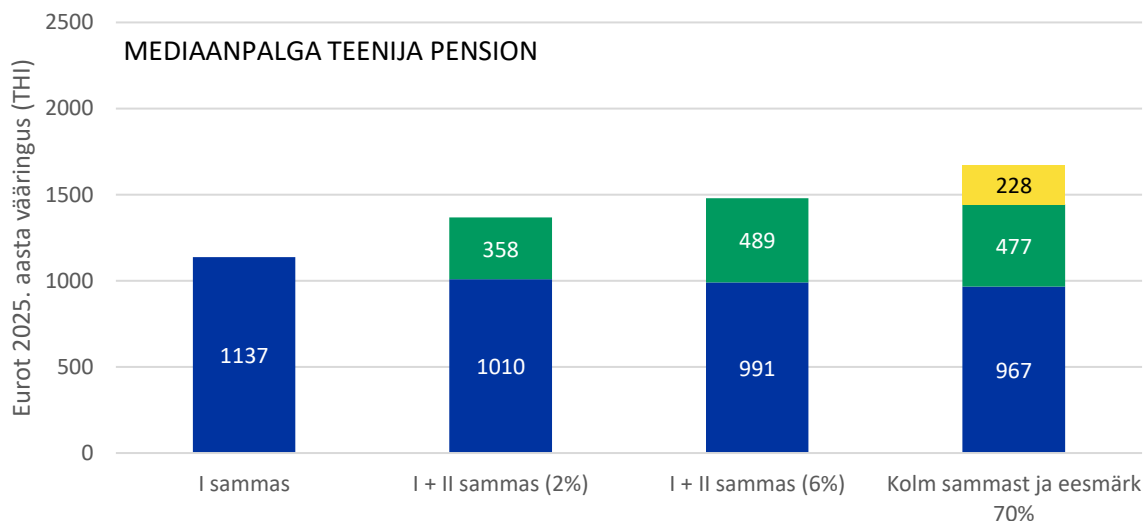
Püüdmaks näitlikustada, mida tähendab hindade ja palgade kasvukiiruse erinevus, viime 2050. aasta netopensioni 2025. aasta väärtusesse. Üksnes I sambale toetuva, varasemalt keskmist palka teeninud pensionäri pension oleks 2050. aastal tänases väärtuses võrreldav 1223 euroga (joonis 4) ning mediaanpalga korral 1137 euroga (joonis 5). Teisisõnu, **pensioni ostujõud oleks sellisel juhul suurem kui praegustel pensionäridel** (2025. aasta keskmine netopension on 816 eurot kuus).

Joonis 4. Kogu tööelu vältel keskmist palka teenijate netopension 2050. aastal pensionile jäädes, viidud vastavusse 2025. aasta väärtusega

Allikas: Arenguseire Keskuse arvutused

II sambasse tehtud 2%-lise isikliku sissemakse korral oleks pension tänases väärtuses vastavalt 1479 ja 1368 eurot, kõrgema ehk 6%-lise sissemakse korral (alates 2025. aastast) vastavalt 1617 ja 1480 eurot. III samba lisandumisel oleks tulevase pensioni ostujõud keskmist palka teeninuil (5%-line sissemakse) tänases väärtuses 2005 eurot ja mediaanpalka teeninuil (3%-line sissemakse) 1672 eurot.

Joonis 5. Kogu tööelu vältel mediaanpalka teenijate netopension 2050. aastal pensionile jäädes, viidud vastavusse 2025. aasta väärtusega

Allikas: Arenguseire Keskuse arvutused

Siiski tuleb arvestada, et **pensionäridele rakenduv hinnakasv võib erineda üldisest tarbijahinnaindeksist**, kuna pensionäride kuludest keskmisest suurem osa läheb tervishoiule ja esmatarbekaupadele. Seetõttu võib konkreetse pensionäri tajutav ostujõu muutus olla keskmisest erinev isegi siis, kui üldine hinnatase kasvab prognoosi kohaselt. Sellest tulenevalt on pensioni piisavuse hindamisel oluline arvestada lisaks keskmistele näitajatele ka pensionäride kulustruktuuri ja haavatavust hinnatõusu suhtes. Kulustruktuuri erinevuse tõttu ei pruugi sama nominaalne pension tagada kõigile pensionäridele ühesugust ostujõu muutust.

1.3. Üksnes I sambale toetudes jääb pensioni kasv palgakasvule alla

Kuigi pensioni ostujõud eespool nimetatud palga- ja hinnakasvu eelduste täidetuse korral suureneb, ei tähenda see automaatselt senise suhtelise elatusaseme säilimist. Kui palgad kasvavad pensionidest kiiremini, võib pensioni suhe varasemasse sissetulekusse (asendusmäär) jääda madalaks ka siis, kui pensioni reaalne väärtus kasvab. Seetõttu tuleb pensioni piisavust hinnata nii pensioni summa kui ka asendusmäära kaudu.

Keskmise palga teenijatega võrreldes jääb üksnes I sambale toetuva pensionäri ostujõud tulevikus madalamaks ehk suhteline ebavõrdsus kasvab. 2025. aasta 1. aprillil oli keskmine I samba brutovanaduspension 827 eurot kuus ehk netona 816 eurot. See moodustas 52% keskmisest netopalgast. Ainult I sambale tuginev netopension moodustaks keskmist palka teeninud inimesel 2050. aastal pensionile jäädes 43% keskmisest netopalgast, mediaanpalga korral 40% keskmisest netopalgast. II sambasse tehtud 2%-lise isikliku sissemakse korral ulatuks pension vastavalt 52% ja 48%-ni, kõrgema ehk 6%-lise sissemakse korral aga juba 57% ja 52%-ni. Käesolevas analüüsis kasutatud III samba sissemakse, 5% keskmisest palgast, viiks netopensioni juba 70%-ni (mediaanpalka teeninutel 59%-ni) 2050. aastaks prognoositavast keskmisest netopalgast.

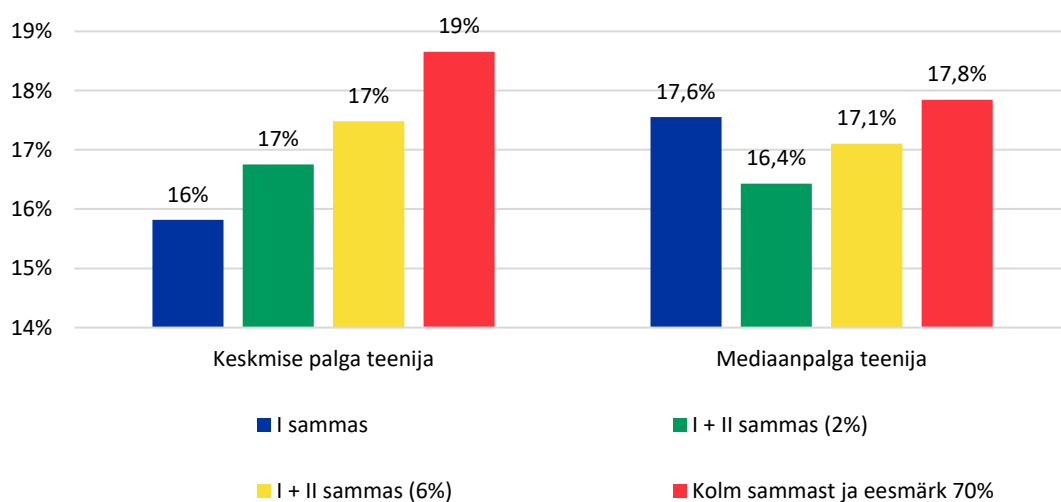
Seega, kuigi pensioni nominaalsumma aja jooksul märgatavalt kasvab, **jääb ainult I sambale toetudes pensioni suhe keskmisesse palka madalamaks kui praegu.**

Seetõttu suureneb risk, et pensionile jäädes inimese elatustase võrreldes tööeaga langeb ning lõhe töötajate ja pensionäride sissetulekute vahel süveneb.

1.4. Kaks aastat hiljem pensionile minek suurendab tulevast pensioni kuni viiendiku võrra

Pensioniea saabudes on inimesel mitu valikut: on võimalik alustada vanaduspensionist saamist kohe, lükata pensioni saamine edasi või jätkata töötamist ja saada samal ajal vanaduspensionist. Pensioni saamise edasilükkamine eeldab, et inimene seda soovib ning tervis ja muu sissetulek seda võimaldavad.

Edasilükkamine suurendab pensioni mitmel moel. Kui töötada veel kaks aastat, koguneb nii I, II kui ka III sambasse täiendavaid sissemakseid ning kogutud pensionivara saab samal ajal edasi kasvada. Nii keskmist kui ka mediaanpalka teeniva inimese jaoks oleks tulevane pension kahe aasta võrra hiljem pensionile siirdudes 16–19% suurem (joonis 6). Näiteks 2000-eurose netopensionist korral tähendaks 16–19%-line kasv ligikaudu 320–380 euro suurust lisapensionist kuus.

Joonis 6. Kaheaastase edasilükkamise mõju netopensionile keskmist ja mediaanpalka teeniva inimese jaoks

Allikas: Arenguseire Keskuse arvutused

Mida enam sõltub tulevane pension kogumisosast ehk II ja III sambast, seda kasulikum on pensionile minekut edasi lükata, sest kogutud pensionivarale jääb rohkem aega tootlust kasvatada. Erandlik on olukord mediaanpalka ja alla selle teenivate inimeste puhul: I ja II samba kombinatsiooni korral kasvab pension selle edasilükkamisel vähem kui ainult I sambale tuginemise korral. See on tingitud maksudest, sest ainult I sambale tuginedes jääb pension tulumaksuvaba summa lähedale, kuid suurema pensioni korral maksustatav osa kasvab. Pensionile mineku edasilükkamise netomõju sõltub seega peale pensioni kasvu ka maksustamise tasemest.

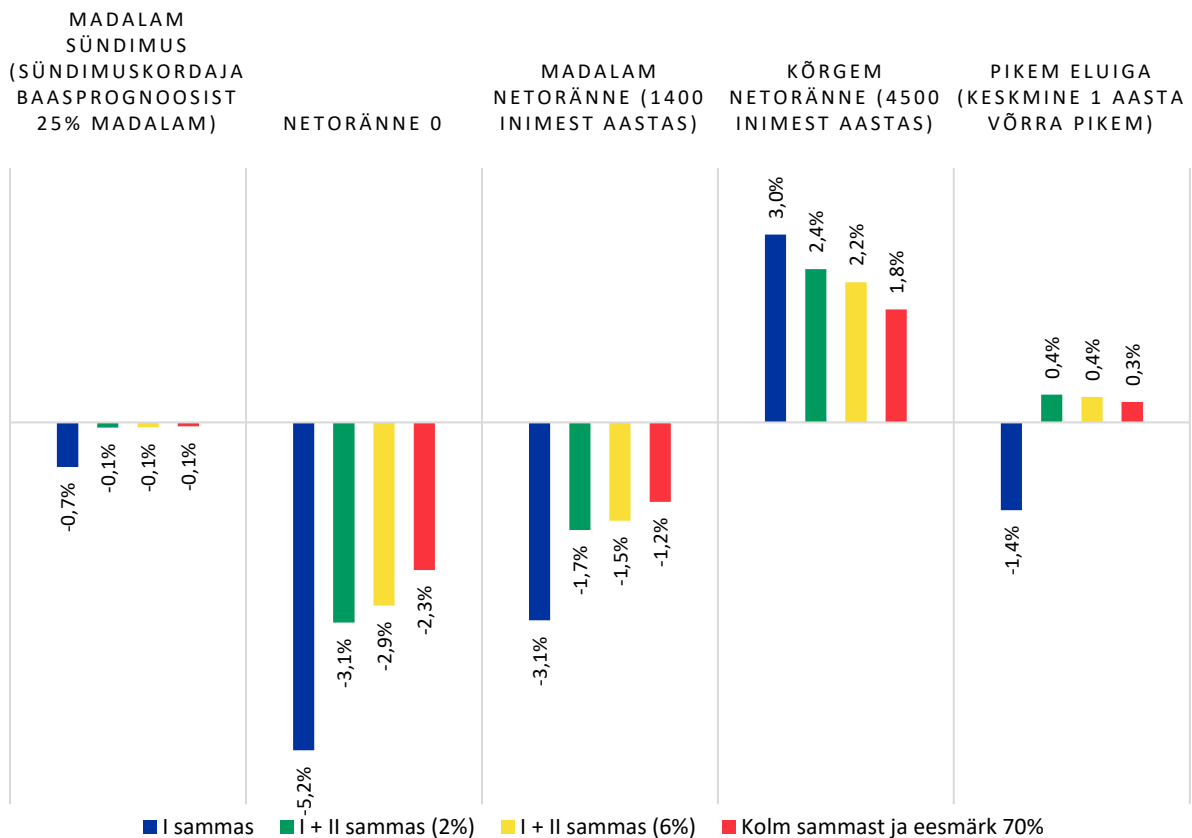
Samas tuleb arvestada, et pensioni saamise edasilükkamine tähendab lühiajaliselt loobumist pensionitulust, mida oleks võimalik saada juhul, kui inimene jätkab töötamist ja alustab vanaduspensionini saamist kohe pensioniea saabumisel. Seetõttu on **pensioni saamise edasilükkamise summaarne rahaline mõju võrreldes töötamise ja pensioni samaaegse saamisega positiivne alles pikema ajahorisondi vaates**. Mida pikem on periood, mil suuremat pensioni hiljem saadakse, seda enam kaalub pensioni kasv üles edasilükkamise ajal saamata jäänud pensionitulud.

2. Demograafiliste ja makromajanduslike stsenaariumide mõju tuleviku pensioni suurusele

Põhiprognoosi aluseks olevatest eeldustest on ebakindlaimad demograafilised ja makromajanduslikud eeldused. Järgnevalt selgitatakse netopensioni prognoosi tundlikkust erinevate rahvastikuga seotud ja makromajanduslike stsenaariumide suhtes ning näidatakse, milliste kanalite kaudu need muutused pensioni suurust mõjutavad.

2.1. Kogumispension maandab rahvaarvu kahanemisega seotud pensioniriski

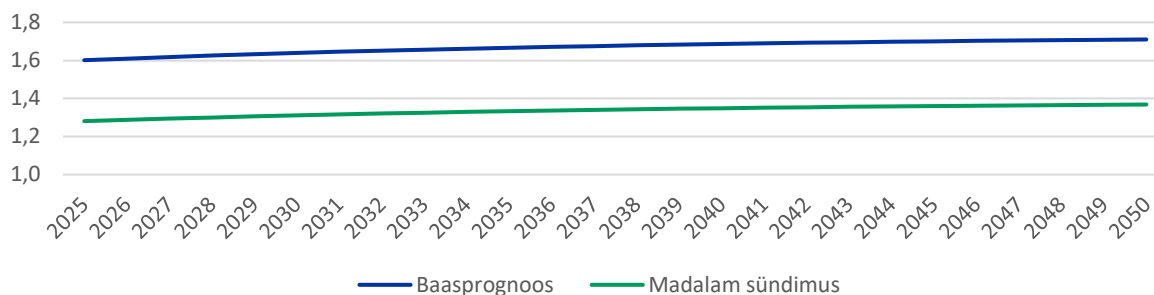
Demograafilised stsenaariumid mõjutavad pensioni suurust eelkõige I samba kaudu, sest see sammad sõltub otseselt töötajate arvust ja sotsiaalmaksu laekumisest. Kogumissambaid mõjutavad demograafilised muutused pigem kaudselt, eeskätt keskmise eluea kaudu, mis pikendab väljamakseperioodi ja vähendab igakuist pensionimakset. **Mitmele sambale toetuv pensionisüsteem muudab pensioni tervikuna demograafiliste šokkide suhtes vastupidavamaks, hajutades riske tööturu ja kapitaliturgude vahel.**

Joonis 7. 2050. aastal pensionile siirdujate ja kogu tööelu vältel keskmist palka teeninute netopensioni erinevus erisuguste demograafiliste stsenaariumide korral võrrelduna põhistsenaariumiga

Allikas: Arenguseire Keskuse arvutused

Madalama sündimuse mõju netopensionile jääb 2050. aastal veel suhteliselt väikeseks (joonis 7). Baasprognoosi kohaselt jõuab summaarne sündimuskordaja 2050. aastaks tasemele 1,71 (joonis 8). Kui summaarne sündimuskordaja jääks põhiprognoosis seatud eeldustest 20% madalamaks ehk langeks tasemele 1,37, kahandaks see netopensioni suurust põhiprognoosiga võrreldes 0,7% ehk umbes 14 eurot.

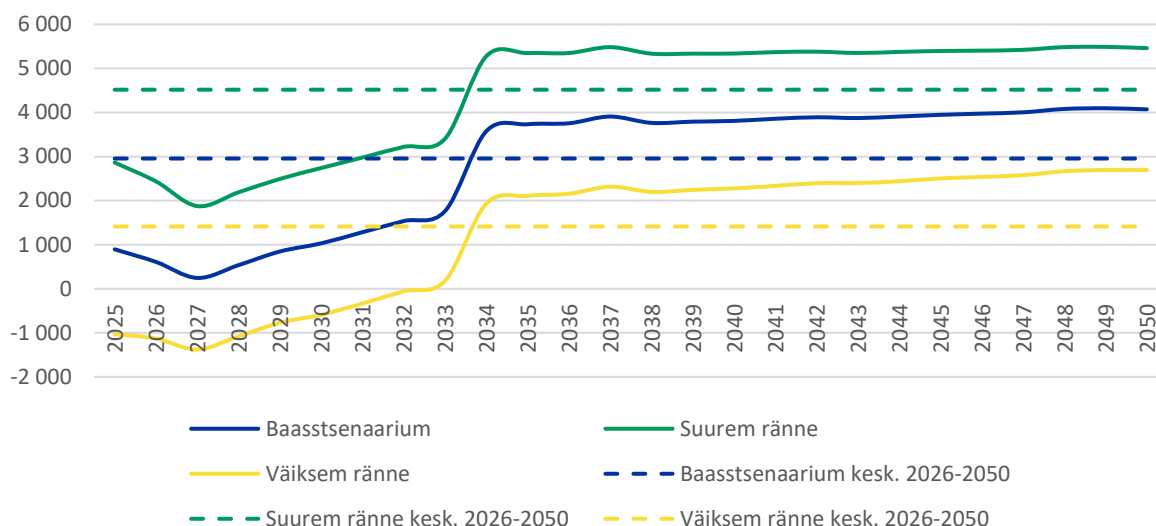

Joonis 8. Summaarne sündimuskordaja erinevate stsenaariumide korral

Allikas: Eurostat, andmetabel [proj_23naasfr](#)

Kogumispensioni lisandumisel taandub sündimuse mõju netopensionile peaaegu olematuks. Mõju jääb 2050. aastaks tagasihoidlikuks, kuna sündimuses toimuvad muutused jõuavad tööturule pika viitega. 2050. aastaks on tööeliseks saanud vaid osa väiksematest sünnikohortidest ning enamik tööjõust pärineb varasematest, suurematest põlvkondadest. Pärast 2050. aastat võib aga sündimuse mõju kiiresti kasvada, kuna tööeliste inimeste põlvkonnad muutuvad järjest väiksemaks ning rahvastiku vananemine süveneb. See tähendab, et 2050. aastast kaugemas ajahorisondis kujutab püsivalt madal sündimus I samba jätkusuutlikkusele märkimisväärt riski.

Rände mõju on demograafilistest teguritest kõige tugevam, sest see mõjutab tööelise rahvastiku suurust kiiremini kui sündimuse või keskmise eluea muutus. Prognoositust väiksem rändesaldo ehk sisse- ja väljarände vahe vähendab tuleviku netopensioni, sest tööelisi inimesi on sel juhul vähem ning ka sotsiaalmaksu laekumine jääb väiksemaks. Rände mõju pensionisüsteemile ei sõltu siiski ainult rände mahust, vaid ka sisse- ja väljarändajate vanuselisest struktuurist, hõivest ja palgatasemest. Mida suurem osa sisse- ja väljarändajatest leiab rakendust tööturul ja mida kõrgem on nende keskmine palk, seda tugevam on positiivne mõju pensioni rahastamisele.

Joonis 9. Rändesaldo erinevate stsenaariumide korral

Allikas: Eurostat, andmetabel [proj_23nanmig](#)

Põhistsenaariumis eeldatakse, et ajavahemikul 2026–2050 on keskmine rändesaldo +3000, suurema rände stsenaariumis +4500 ja väiksema rände stsenaariumis +1400 inimest aastas (joonis 9). Prognoosides ei ole rändemahud aastati ühtlased, vaid eeldatakse, et lähiaastatel on netoränne madalam (väiksema rände stsenaariumis ka negatiivne), kuid pikemas vaates kasvab. See on seletatav eelkõige tööealise elanikkonna vähenemisega, mis suurendab tööjõunõudlust ja ajendab sissetõu.

Lisaks nimetatud stsenaariumidele on käesoleva analüüsi raames koostatud üks veelgi pessimistlikum stsenaarium, mille korral sisse- ja väljaränne on kogu vaadeldava ajavahemiku jooksul tasakaalus ehk rändesaldo on null. Eesti lähiajaloo rändetrendid on üldjoontes püsinud baasstsenaariumi lähedal, erandlik oli 2025. aasta, kui Eesti netoränne oli esimest korda alates 2014. aastast negatiivne (–706).¹ Sellega jäi netoränne väiksema rände stsenaariumi (–1033) ja baasstsenaariumi (+895) vahele.

Tulevase pensioni jaoks on kõige ebasoodsam väikseima keskmise rändega stsenaarium ehk nullrände stsenaarium. Sel juhul oleks üksnes I sambale tuginev netopension põhiprognoosist 5,2% (105 eurot) väiksem. Põhiprognoosi eeldustest suurem netoränne suurendab tuleviku netopensioni hinnanguliselt 2–3%. Mida

¹ <https://stat.ee/et/uudised/eesti-rahvaarv-linges-esialgsetel-andmetel-7041-inimese-vorra>

suurem osa pensionist kujuneb kogumispensionist, seda väiksem on rände mõju, sest seda väiksem osa pensionitulust sõltub tööealise rahvastiku suurusel.

Proгноositust pikema keskmise eluea mõju netopensionile on väike. Kui põhi-stsenaariumis eeldatakse, et keskmine eluiga sünnihetkel suureneb 2026. aasta tasemelt ehk 75,1 (mehed) ja 83,6 aastalt (naised) 2050. aastaks vastavalt 80,4 ja 87,2 aastani, siis kõrgema eluea stsenaariumis jõuaks need 2050. aastaks vastavalt 81,6 ja 88,4 aastani ehk keskmine eluiga pikeneks ligikaudu 1,2 aasta võrra. I samba pensionide jaoks oleks keskmise eluea ennakasvu mõju negatiivne (–1,4% ehk –28 eurot), kuna pikem eluiga suurendab pensionäride ja pensioniaastate arvu. II ja III samba lisandumisel nõrgeneb aga keskmise eluea kiirema kasvu mõju netopensionile nullilähedaseks.

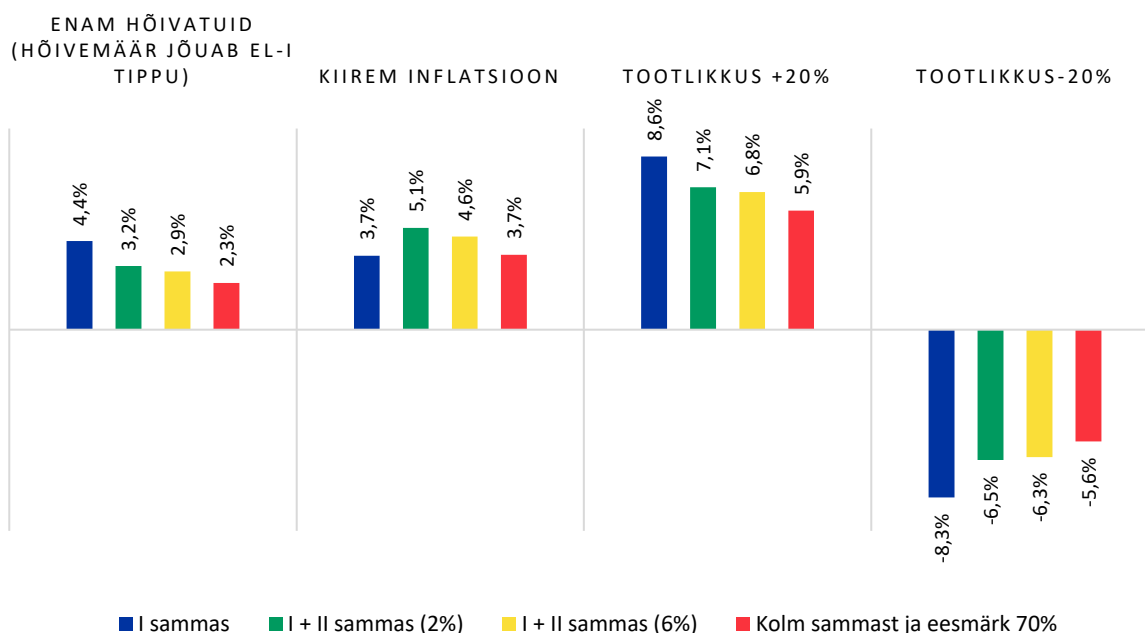
2.2. Prognoseitust kiirem hõive ja tööjõu tootlikkuse kasv suurendavad I samba pensioni

Makromajanduslikud arengud mõjutavad pensioni suurust mitme kanali, eeskätt tööjõuturu ja palgakasvu kaudu. Eesti majanduse käekäik mõjutab eelkõige pensioni I sammast. Kui palgad ja hõive kasvavad, suureneb sotsiaalmaksu laekumine, mis loob võimaluse pensionide kiiremaks kasvuks. I samba pensioni suurust mõjutab ka indekseerimine, mille abil korrigeeritakse juba makstavaid pensione vastavalt tarbijahindade ja sotsiaalmaksu laekumise muutustele.

Samas mõjutavad makromajanduslikud arengud ka kogumispensione, kuna nende tulemus sõltub finantsturgude tootlusest, mis omakorda on seotud majanduskeskkonna ja inflatsiooniga. Kuigi Eesti pensionifondide investeringutest vaid väike osa (nt 2024. aastal 13%²) on suunatud Eesti majandusse, tähendaks Eesti majanduse prognoositust parem käekäik ka nende investeringute suuremat tootlust, vastupidine areng aga vähendaks seda. Seetõttu võib ebasoodsam makromajanduslik areng kogumispensioni reaalsuurust vähendada ning prognoositust soodsam areng seda suurendada.

² Rahandusministeeriumi poolt koostatud riikliku vanaduspensioni, kohustusliku kogumispensioni ja vabatahtliku kogumispensioni [statistika](#).

Suurem hõivatute arv kasvatab I samba pensioni. Kui eeldada, et pensioniea tõus suurendab vanemates vanusegruppides hõivemäärasid prognoositust enam ning alates vanuserühmast 25–29 jõuavad Eesti tööhõivemäärad EL-i kõrgeimate hulka, siis hõivatute arv kasvab ja pensionisüsteemi rahastamisbaas paraneb. Hõivatute arvu suurenemine kasvatab I samba pensioni +4,4% ehk ligikaudu 90 euro võrra kuus, mis on vaadeldud makromajanduslike arengute seas üks tugevamaid üksikmõjusid (joonis 10). Kuivõrd I samm moodustab ka kogumispensioniga inimeste pensionist märgatava osa, kandub see positiivne mõju nendegi pensionitulusse.

Joonis 10. 2050. aastal pensionile siirdujate netopensioni erinevus erisuguste makromajanduslike stsenaariumide korral võrrelduna põhiprognosis

Allikas: Arenguseire Keskuse arvutused

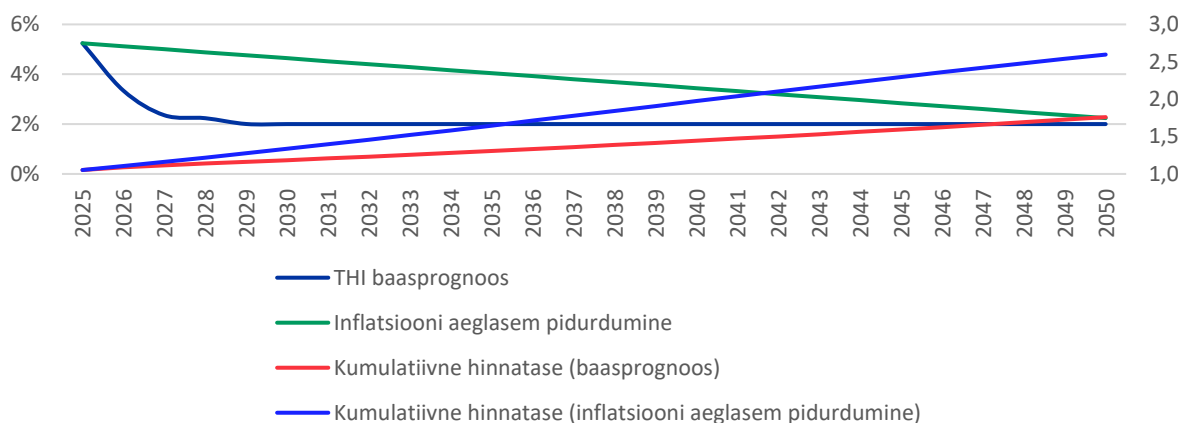
Tootlikkuse kiirem kasv kergitab pensione, kuid süvendab lõhet keskmise palga suhtes. Töövõiljakuse ehk tööjõu tootlikkuse kasv suurendab majanduse kogutulu ja palku ning võimaldab tulevikus maksta suuremaid pensione. Ajavahemikul 2026–2050 prognoositakse keskmiseks töövõiljakuse kasvuks ligikaudu 2,1% aastas. Kui töövõiljakus kasvaks sellest 20% kiiremini (ligikaudu 2,5% aastas), oleks üksnes I sambale tuginev pension 2050. aastal põhiprognosisiga võrreldes 9% kõrgem (+176 eurot kuus). Ka kogumispensioniga liitunud inimeste kogupension suureneb

tootlikkuse kasvades, sest palgakasv kasvatab lisaks I sambale ka II samba sisse-makseid. Vastupidisel juhul, kui tootlikkuse kasv osutub prognoositust 20% aeg-lasemaks, jäävad pensionid 2050. aastal põhiprognosis hinnanguliselt 5,6–8,3% madalamaks.

Kuigi tootlikkuse kasv tõstab pensionide taset ja suurendab pensionäride ostujõudu, kasvab keskmine palk enamasti veel kiiremini. Seetõttu on kõrgema tootlikkuse stsenaariumis pensioni suhe keskmisesse palka põhiprognosisiga võrreldes 1–3% madalam, eriti neil, kelle pensionist suurem osa tuleb kogumispensionist. Kui tootlikkus kasvab prognoositust aeglasemalt, on mõju vastupidine. Põhjuseks on asjaolu, et palgakasv ei kandu I samba pensionidesse täiel määral. Pensioniindeksist sõltub ligikaudu 80% sotsiaalmaksu laekumise kasvust ja 20% tarbijahindade muutusest. Kui palgakasv ületab püsivalt hinnakasvu, kandub kiire palgakasv pensionidesse üksnes osaliselt ning pensioni suhe keskmisesse palka langeb. Kui aga hinnakasv on palgakasvuga võrreldes kiirem või tootlikkuse kasv aeglustub, võib asendusmäära muutus olla vastupidine.

Kiirem inflatsioon suurendab pensioni, kuid vähendab selle ostujõudu. Kui Eesti inflatsioon langeb Euroopa Keskpanga hinnastabiilsuse eesmärgiks seatud 2% tasemeni prognoositust aeglasemas tempos ning alaneb lineaarselt selle tasemeni alles 2050. aastaks (joonis 11), siis tuleviku pensionide nominaalväärtus kasvab. Isegi suhteliselt väike püsiv erinevus inflatsioonimääras aja jooksul akumuleerub ning toob pikemas plaanis kaasa väga suure erinevuse hinnatasemes ja reaalses ostujõus. Kõnealuse näite korral tõusevad hinnad aastatel 2025–2050 baasprognoosi kohaselt 1,8 korda, kuid inflatsiooni aeglasema pidurdumise korral 2,6 korda.

Nominaalne pension suureneb eeskätt II sambaga liitunudel (kuni +5,1% ehk +125 eurot), kõrgema inflatsiooni korral on ka nominaalsed palgad ja seeläbi kogumispensioni sissemaksed suuremad. Ka I samba pensionid kasvavad indek-seerimise kaudu kiiremini, kuid mõju on tagasihoidlikum, sest pensioniindeks seob pensionide kasvu tarbijahindade muutusega vaid osaliselt.

Joonis 11. Tarbijahinnaindeks (vasak telg) ja kumulatiivne hinnatase (parem telg) erinevate stsenaariumide korral ajavahemikul 2025–2050

Allikas: Arenguseire Keskuse arvutused

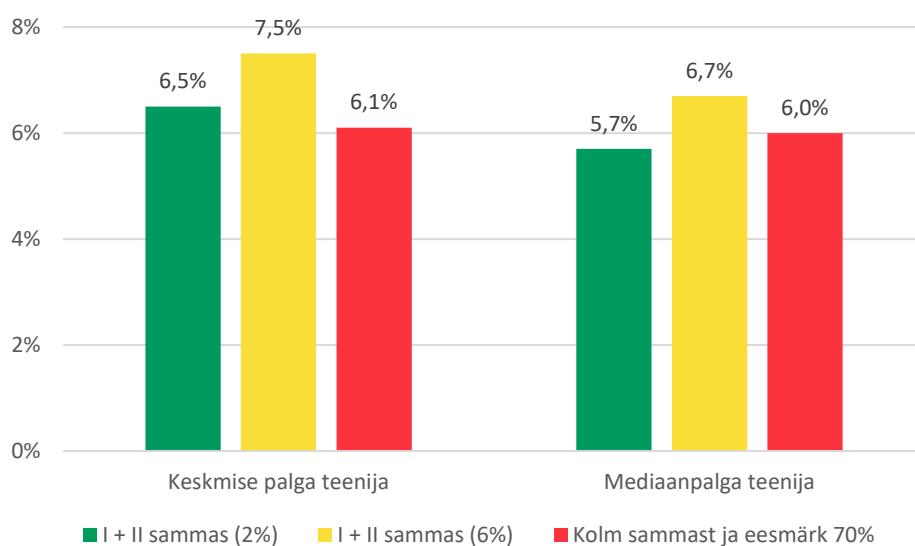
Samas, kuna hinnatase püsib baasstsenaariumiga võrreldes kõrgem, väheneb pensionide reaalne ostujõud hoolimata suuremast nominaalsummast ligikaudu 30%. Seega ei tähenda kõrgem nominaalne pension kõrgema inflatsiooni keskkonnas pensionäride elatustaseme paranemist.

Kuigi Eesti inflatsioon on osaliselt seotud rahvusvaheliste arengusuundadega, eeldatakse käesolevas analüüsis, et see ei mõjuta kogumispensionide tootlust. Eesti on väike avatud majandus ning siinne hinnakasv ei mõjuta maailmaturgude hinnataset ega finantsinstrumentide tootlust, seetõttu saab otsene mõju avalduda vaid selle väikese osa investeeringute kaudu, mis on suunatud Eesti majandusse. Samas kui inflatsioon püsib Eestis pikka aega kõrgem, peegeldab see tõenäoliselt laiemat rahvusvahelist hinnasurvet. Sellisel juhul võib kõrgem inflatsioon avalduda ka globaalses tootluses, mis võiks osaliselt kompenseerida inflatsiooni negatiivset mõju reaalsele pensionitulule. Käesolevast analüüsist on see potentsiaalne tagasisidekanal siiski välja jäetud, et hoida stsenaariumid eristatavad ja tulemuste tõlgendamine läbipaistev.

2.3. Sammaste tootluse ühtlustumine kasvataks II samba veerandi võrra kõrgemaks

III samba ajalooline keskmine aastane tootlus oli 2024. aasta lõpu seisuga 5,8%, II sambal 4,4%. II samba madalamat tootlust on selgitatud rangemate investeerimispiirangutega, kuigi need piirangud on viimastel aastatel suurel määral leevenenud. Samuti on II samba valikus erineva riskitasemega pensionifonde, mille pikaajaline tootlus on olnud erinev.

Kui II samba tootlus ühtlustuks alates 2025. aastast III samba tootlusega – kas fondivalikus tehtavate muudatuste tõttu või investeerimispiirangute edasise leevendamise tulemusena –, kasvaks II sambast laekuv pensioniosa veerandi võrra ning kogupension ligikaudu 6% (joonis 12).

Joonis 12. II ja III samba keskmise tootluse ühtlustumise mõju kogupensionile

Allikas: Arenguseire Keskuse arvutused

Viidatud allikad

Euroopa Komisjon (2024). *The 2024 Ageing Report: Economic and Budgetary Projections for the EU Member States (2022–2070)*. European Economy – Institutional Paper. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

Rahandusministeerium (2025). *Pikaajaline majandusproгноos kuni aastani 2070*. Tallinn: Rahandusministeerium.

Arenguseire Keskus

Lossi plats 1a, 15165 Tallinn

arenguseire@riigikogu.ee

www.arenguseire.ee

ARENGUSEIRE KESKUS